

350 JAAR RAMPJAAR (1672 - 2022)

Het volk was redeloos, de regering radeloos en het land reddeloos in het rampjaar 1672, toen de Franse koning Lodewijk XIV de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden onder de voet dreigde te lopen. Nu, 350 jaar later, belichten historici in deze serie de gevolgen voor het Groene Hart.

▲ Schoonhovenaar Leen Ouweneel bij de Koeneschans in Vlist, een voormalig vestingwerk dat onderdeel was van de Oude Hollandse Waterlinie. FOTO STEPHAN TELLIER

‘Eiland’ Schoonhoven onbereikbaar

Mensen die zich verzetten tegen maatregelen bedoeld om dreigend gevaar af te wenden; ze waren er 350 jaar geleden in Schoonhoven ook al. Toen was niet het coronavirus, maar het Franse leger bezig aan een opmars.

Ad van den Herik Schoonhoven

Dinsdag 14 juni 1672. Het is een drukte van belang op de Lekdijk, een stukje ten oosten van Schoonhoven. Tussen de vierhonderd en vijfhonderd ontzettend boze landlieden (dorpelingen) stampen met hun klompen en zwaaien dreigend met hooivorken en stokken.

Gezamenlijk schermen zij de plek af die het stadsbestuur van Schoonhoven - met toestemming van de Staten van Holland - wil doorsteken om zo de Lopikerwaard onder water te zetten.

Bij zo'n 'doorsnijding' legden de opstandige bevolking en gebelgde boeren zich niet zo maar neer, weet Schoonhovenaar Leen Ouweneel (79). Hij heeft de archieven doorzocht en publicaties uitgeplozen om zich een gedetailleerd beeld te vormen over zijn stad en de omgeving 350 jaar geleden. Begin 2022 verschijnt zijn boek *Re-*

genten en de Waterlinie in het Rampjaar.

Het doorsteken van de dijken was volgens Ouweneel een noodgreep. „Bij het maken van de inundatieplannen (plannen om een gebied bewust onder water te zetten, red.) ging men er vanuit, dat het rivierwater werd ingelaten door de sluisen open te zetten. Maar gezien het gevaar van het oprukkende Franse leger zou dat te veel tijd kosten”, reconstrueert Ouweneel de afwegingen van de Staten van Holland.

Belangenconflict

Net als nu was er ook toen sprake van een belangenconflict. Nu economische belangen versus gezondheid, toen politieke en militaire overwegingen tegenover het belang van de boeren en dorpsbewoners die vooral droge voeten wilden houden.

„De dorpelingen kondigden aan de volgende nacht met duizend man naar de plek te komen. Ook dreigden zij Schoonhoven in

◀ **Het gebied dat ondanks hevige protesten toch onder water werd gezet.**

ILLUSTRATIE CAARTEN, NL

brand te steken als het stadsbestuur inderdaad de spaden in de dijk zou laten zetten”, vertelt Ouweneel.

Van die opstandige houding schrok de Schoonhovense burgemeester Hugo van Arckel blijkbaar nogal. Per brief liet hij de Staten van Holland weten dat hij zonder militaire ondersteuning geen uitvoering kon geven aan zijn op-

dracht om het Lekwater in de Lopikerwaard te laten vloeien. Hij kreeg de gevraagde hulp. Door de inzet van het leger kon het volk de 'doorsnijding' uiteindelijk niet voorkomen en werd de Lopikerwaard onderdeel van de Hollandse Waterlinie: een gebied tussen Muiden en Heusden dat de Staten van Holland onder water lieten zetten. Ter ondiep voor de vijand om er overheen te varen en te diep om op te rukken met soldaten, paarden en kanonnen, omdat

sloten onzichtbaar bleven.

Met de Lek aan de zuidkant, het onder water gezette gebied aan de oostkant en een legermacht van in totaal zo'n drieduizend ingekwartierde soldaten waande Schoonhoven zich veilig voor de Fransen. „Dat veranderde toen Oudewater op 25 juni in handen van de Fransen viel. De vrees bestond toen dat de Fransen via Haastrecht door de Krimpenerwaard Schoonhoven aan de westkant zouden belagen.”

Keerkade

Die dreiging leidde ertoe dat de Staten van Holland een keerkade lieten aanleggen tussen de Hem en Koeneschans in Vlist, zodat deze strook van de Krimpenerwaard onder water kwam te staan. De strategische ingreep hield de rest van de Krimpenerwaard droog, maar maakte van Schoonhoven een eiland. Een overbevolkt eiland. Het stadje telde in die tijd rond de 2500 inwoners, maar dankzij de ingekwartierde soldaten was de populatie verdubbeld.

Tot grote opluchting van iedereen deed het water wat het moest doen: het hield de Fransen weg uit Schoonhoven. Ouweneel: „Na hun aftocht besloten de Staten van Holland op 14 december 1673, met instemming van prins Willem III, om de geïnundeerde landen weer droog te laten maken.”